

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XXVI. De charitate quantum ad ordinem diligendorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

natura peccato deformata: & ideo daemones ex charitate non sunt diligendi. Et si non fiat nis in nomine, & qd referatur ad illos spiritus, qui daemones dicuntur, utrum sint ex charitate diligendi: respondendum est * secundum praemissa, qd aliquid ex charitate diligitur dupliciter. Vno modo sicut ad quem amicitia habet, & sic ad illos spiritus charitatis amicitia habere non possumus. Pertinet. n. ad rationem amicitiae, ut amicos nostris bonum uelimus. Illud autem bonum uita aeterna, qd respicit charitas, spiritibus illis a Deo aeternaliter donatis, ex charitate uelle non possumus. Hoc. n. repugnaret charitati Dei, per qua eius iustitiam approbamus. Alio modo diligitur ali quid, sicut quod volumus permanere, ut bonum alterius, per quem modum ex charitate diligimus irrationales creaturas, in quantum volumus eas permanere ad gloriam Dei, & utilitatem hominum, ut supra * dictum est. Et per hunc modum naturam daemorum etiam ex charitate diligere possumus: in quantum, scilicet uolumus illos spiritus in suis naturalibus conservari ad gloriam Dei.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod mens angelorum non habet impossibilitatem ad aeternam beatitudinem habendam, sicut habet mens daemorum: & ideo amicitia charitatis, quae fundatur super communicatione uita aeterna magis, quam super communicatione natura, habetur ad angelos, non autem ad daemones.

AD SECUNDVM dicendum, quod homines peccatores in hac uita habent possibilitatem perueniendi ad beatitudinem aeternam, quod non habent illi, qui sunt in inferno damnati, de quibus quatum ad hoc, est eadem ratio, sicut & de daemoneibus.

AD TERTIVM dicendum, quod utilitas, quae nobis ex daemoneibus prouenit, non est ex eorum intentione, sed ex ordinatione diuinae prouidentiae. Et ideo ex hoc non inducimur ad habendum amicitiam eorum: sed ad hoc quod simus Deo amici, qui eorum peruersam intentionem conuertit in nostram utilitatem.

¶ Super Questionis uigesimae quintae Articuli ultimum.

IN reliquis articulis eiusdem 25. questionis, usque ad ultimam, nihil scribendum occurrit, in ultimo autem in response ad primum, daemum occurrit: quoniam iam dictum est, quod charitas est uirtus in specie sub una ratione formali, omnia, ad quae se extendit diligens. Nunc uero dicitur, quod est diuersa ratio diligibilitatis in diuersis diligibilibus. Repugnare igitur adiuicem haec.

¶ Ad hoc dicitur, quod nulla est repugnancia inter dicta: sed explanatio unitatis & diuersitatis inueniatur in obiecto charitatis. Est siquidem in eo unitas formalis atomata quod ad rem, quae est obiectum formale charitatis. Est

ARTICVLVS XII.

¶ Vtrum conuenienter enumerentur quatuor ex charitate diligenda, scilicet Deus, proximus, corpus nostrum, & nos ipsi.

AD DVODECIMVM sic proceditur. Videtur, quod inconuenienter enumerentur quatuor ex charitate diligenda. Deus, proximus, corpus nostrum, & nos ipsi. Vt enim * Aug. dicit super Ioan. Qui non diligit Deum, nec seipsum diligit. In Dei ergo dilectione includitur dilectio sui ipsius. non ergo est alia dilectio sui ipsius, & alia dilectio Dei.

¶ 2. Praet. Pars non debet diuidi contra totum: sed corpus nostrum est quaedam pars nostri. non ergo debet diuidi quasi aliud diligibile corpus nostrum a nobis ipsis.

¶ 3. Praet. Sicut nos habemus corpus, ita est & proximus. Sicut ergo dilectio, qua quis diligit proximum, distinguit a dilectione, qua quis diligit seipsum: ita dilectio,

F qua quis diligit corpus proximi, debet distingui a dilectione, qua quis diligit corpus suum. non ergo conuenienter distinguuntur quatuor ex charitate diligenda. SED CONTRA est, qd * Aug. dicit in 1. de doct. christi. Quatuor sunt diligenda, unum quod supra nos est, scilicet Deus: alterum, quod nos sumus: tertium, quod iuxta nos est, scilicet proximus: quartum, quod infra nos est, scilicet proprium corpus.

RESPON. Dicendum, quod sicut * dictum est, amicitia charitatis super communicatione beatitudinis fundatur, in qua quidem communicatione unum quidem est, quod consideratur, ut principium influens beatitudinem, scilicet Deus. Aliud est beatitudinem directe participans, scilicet homo, & angelus. Tertium autem est id, ad quod per quamdam redundantiam beatitudo derivatur, scilicet corpus humanum. Id quidem quod est beatitudinem influens, est a ratione diligibile, quia est beatitudinis causa. Id autem quod est beatitudinem participans, potest esse duplici ratione diligibile, uel quia est unum nobiscum, uel quia est nobis sociatum in beatitudinis participatione: & secundum hoc sumuntur duo ex charitate diligibilia, prout, scilicet homo diligit & seipsum, & proximum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod diuersa habitudo diligentis ad diuersa diligibilia, facit diuersam rationem diligibilitatis, & secundum hoc quia est alia habitudo hominis diligentis ad Deum, & ad seipsum: propter hoc ponuntur duo diligibilia, cum dilectio unius sit causa dilectionis alterius. Vnde ea remota, alia remouetur.

AD SECUNDVM dicendum, quod subiectum charitatis est mens rationalis, quae potest esse beatitudinis capax, ad quam corpus directe non attingit, sed solum per quantum dantiam. Et ideo homo secundum mentem, quae est principalis in homine, se diligit secundum charitatem, & alio modo proprium.

AD TERTIVM dicendum, quod homo proximum & secundum animam, & secundum corpus ratione cuiusdam consociationis diligit. Et ideo ex parte proximi est tantum dilectionis. Vnde corpus proximi non est speciale diligibile.

QVAESTIO XXVI.

De ordine charitatis, in tredecim articulis diuisa.

DEINDE considerandum est de ordine charitatis.

Artic. 2. huius qd.

Art. 3. huius quest.

2. di. 3. ar. 7. Et uirt. q. 2. ar. 7.

* Tract. 87. non remouet a sine to. 9.

Et probare illam propositionem, quam tamē concludit scilicet, Vbi quicquid est aliquid principium, ibi est aliquid ordo. Inferre namque eam ex duabus propositionibus. Prima est. Prius & posterius dicuntur secundum relationem ad aliquid principium. Secunda est. Ordo includit in se aliquem modum prioris & posterioris.

Et circa hoc quaeruntur tredecim.

¶ Primo, Vtrum sit aliquid ordo in charitate.

¶ Secundo, Vtrum homo debeat Deū diligere plus quam proximum.

¶ Tertio, Vtrum plus se ipsum.

¶ Quarto, Vtrum se plusquam proximum.

¶ Quinto, Vtrum homo debeat plus diligere proximum, quam corpus proprium.

¶ Sexto, Vtrum vnum proximū plus quam alterum.

¶ Septimo, Vtrum plus proximum meliorem, vel sibi magis coniunctum.

¶ Octavo, Vtrum plus cōiunctū sibi secundū carnis affinitatem, vel secundū alias necessitudines.

¶ Nono, Vtrum ex charitate plus debeat diligere filium, quam patrem.

¶ Decimo, Vtrum plus debeat diligere matrem, quam patrem.

¶ Undecimo, Vtrum plus vxorē, quam patrem, vel matrem.

¶ Duodecimo, Vtrum magis benefactorem, quam beneficiatum.

¶ Decimo tertio, Vtrum ordo charitatis inaneat in patria.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum in charitate sit ordo.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod in charitate non sit aliquid ordo. Charitas enim est quaedam virtus: sed in aliis virtutibus non assignatur aliquid ordo, ergo neque in charitate aliquid ordo assignari debet.

¶ 2 Præt. Sicut fidei obiectum est prima veritas, ita charitatis obiectum est summa bonitas: sed in fide non ponitur aliquid ordo, sed omnia aequaliter creduntur, ergo nec in charitate debet poni aliquid ordo.

¶ 3 Præt. Charitas in voluntate est ordinata, sed rationis, ergo ordo non debet attribui charitati.

SED CONTRA est, quod dicitur Cāt. 2. Introduxit me rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem.

RESPON. Dicendum, quod fitur habere rationem principii in actu, sequitur statim ratio prioris & posterioris in principio, & posterioritas in principio. Et rursum ex hoc ipso, quod aliquid

ponitur habere rationem principii in actu, ponitur ordo inter ipsum principium prius, & principium posterius. Ordo igitur licet includat prius & posterius, est tamen effectus proprius principii in actu. Et ex hac radice optime sequitur, quod vbi quicquid est aliquid principium in actu, ibi est ordo. In litera ergo author ex notioribus doctrinam tradens, ex relatione prioris & posterioris ad principium, & ex inclusione prioris & posterioris in ordine, causam connexionis ordinis cum principio ab effectu manifestatam intendebat. Hoc enim quod est principium principiare aliquid, est causa eius quod est prius & posterius, clausa in ordine, dicitur per relationem ad principium. Et ex illa causa, ut monstratum est, sequitur mediate, quod vbi est principium, est ordo inter prius & posterius.

¶ Ad secundum dicitur cum auctoritate in primo sententiarum, distinctio 20. quod sicut scientia includit aliquid ratione generis, puta, esse qualitatem: & aliquid ratione differentiae, puta, esse, quo certe cognoscitur: ita ordo ratione generis includit prius & posterius, & non ratione proprii differentialis conceptus. Et quia ad diuina omnia transferuntur similitudines imperfectioribus: ideo ordo in diuinis est sine prioris & posteriori, sicut etiam est ibi principium absque principio. Loquimur enim modo vtendo terminis, prout communitur in philosophia vtitur, & creaturis communes sunt. Superius autem cum de Deo erat sermo, expoliamus eos ab his, quae imperfectioribus sunt. Et haec sunt pro omnium similium solutio.

¶ Super Quaestione vigesimam sextam articulum secundum.

IN articulo secundi argumēto secūdo, aduerte, quod quia argumentum consistebat in vi maioris similitudinis hominis ad proximum, quam ad Deum, responsio non negat.

¶ 1 Præt. Similitudo est causa di-

secunda secundae S. Thomae.

I 4 do

q. preced. ar. 2. & q. 23. art. 1.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10. 5.

q. 23. art. 7. ad 2. & 1. 2. q. 1. art. 1.

D. 222.

3. di. 9. art. 3. cor. & ad 5. Et vir. q. 2. art. 7. cor. & ad 7. & 8.

Lib. 9. Eth. ca. vit. 10.

Vtrum homo debeat ex charitate plus Deum diligere, quam seipsum.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod homo non debeat ex charitate plus Deum diligere, quam seipsum. Dicit enim Philosophus in 9. Ethicor. quod amicabilia, quae sunt ad alterum, veniunt ex amicabilibus, quae sunt ad seipsum: sed causa est potior effectui. ergo maior est amicitia hominis ad seipsum, quam ad quemcumque alium. ergo magis se debet diligere, quam Deum.

¶ 2 Præ. Vnumquodque diligitur in quantum est proprium bonum: sed id quod est ratio diligendi, magis diligitur quam id, quod propter hanc rationem diligitur, sicut principia quae sunt ratio cognoscendi, magis cognoscuntur. ergo homo diligit magis seipsum, quam quodcumque aliud bonum dilectum: non ergo magis diligit Deum, quam seipsum.

¶ 3 Præ. Quantum aliquis diligit Deum, tantum diligit frui eum: sed quantum aliquis diligit frui Deo, tantum diligit seipsum, quia hoc est summum bonum, quod aliquis sibi velle potest. ergo homo non plus debet ex charitate Deum diligere, quam seipsum.

SED CONTRA est, quod Augustinus dicit in 1. de doctr. Christiana. Si te ipsum non propter te debes diligere, sed propter ipsum, ubi dilectionis tuae rectissimus finis est, non succenseat aliquis alius homo, si & ipsum propter Deum diligas: sed propter quod vnumquodque, illud magis. ergo magis debet homo diligere Deum, quam seipsum.

RESPON. Dicendum, quod a Deo duplex bonum accipere possumus, scilicet bonum naturae, & bonum gratiae. Super communicationem bonorum naturalium nobis a Deo facta fundatur amor naturalis, quo non solum homo in suae integritate naturae super omnia diligit Deum, & plus quam seipsum, sed etiam qualibet creatura suo modo, id est, vel intellectuali, vel rationali, vel animali, vel saltim naturali amore, sicut lapides, & alia quae cognitione carent: quia vna quaeque pars naturaliter plus amat commune bonum totius, quam particulare bonum proprium, quod manifestat ex opere. Quilibet autem pars habet inclinationem principalem ad actionem eam utilitatem totius. Apparet etiam hoc politur

lectionis, secundum illud Ecc. 13. Omne animal diligit simile sibi: sed maior est similitudo hominis ad proximum suum, quam ad Deum. ergo homo ex charitate magis diligit proximum, quam Deum.

¶ 3 Præ. Illud quod in proximo charitas diligit, Deus est, ut patet per Augustinum in 1. de doctr. Christi. sed Deus non est maior in seipso, quam in proximo. ergo non est magis diligendus in seipso, quam in proximo. ergo non debet magis diligi Deus, quam proximus.

SED CONTRA. Illud magis est diligendum, propter quod aliqua odio sunt habenda: sed proximi sunt odio habendi propter Deum, si scilicet a Deo abducunt, secundum illud Luc. 14. Si quis venit ad me, & non odit patrem, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, non potest meus esse discipulus. ergo Deus est magis ex charitate diligendus, quam proximus.

RESPONDEO. Dicendum, quod vnaquaque amicitia respicit principaliter id, in quo principaliter inuenitur illud bonum, super cuius communicatione fundatur. Sicut amicitia politica principaliter respicit principem civitatis, a quo totum bonum civitatis dependet: vnde & ei maxime debetur fides, & obedientia a civibus. Amicitia autem charitatis fundatur super communicatione beatitudinis, quae consistit in Deo essentialiter, sicut in primo principio, a quo derivatur in omnes, qui sunt beatitudinis capaces. Et ideo principaliter maxime Deus est ex charitate diligendus. Ipse enim diligitur sicut beatitudinis causa: proximus autem sicut beatitudinem ab eo simul nobiscum participans.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod dupliciter est aliquid causa dilectionis. Vno modo sicut id, quod est ratio diligendi. Et hoc modo bonum est causa diligendi, quia vnumquodque diligitur, in quantum habet rationem boni. Alio modo, quia est via quaedam ad acquirendum dilectionem. Et hoc modo visio est causa dilectionis, non quidem ita, quod ea ratione sit aliquid diligibile, quia est visibile: sed quia per visionem perducimur ad dilectionem. ergo non oportet, quod illud quod est magis visibile, sit magis diligibile, sed quod prius occurrat nobis ad diligendum. Et hoc modo argumentatur Apostolus. Proximus enim quia est nobis visibilis, primo occurrit nobis diligendus. Ex his enim quae novit animus, discit ignota amare, ut Gregorius dicit in quadam homilia. Vnde si aliquis proximum non diligit, argui potest, quod nec Deum diligit, non propter hoc, quod proximus sit magis diligendus, sed quia prius diligendus occurrit: Deus autem est magis diligibilis propter maiorem bonitatem.

AD SECUNDVM dicendum, quod similitudo, quam habemus ad Deum, est prior, & est similitudinis, quam habemus ad proximum. Ex hoc enim quod participamus a Deo id, quod ab ipso etiam proximus habet, similes proximo efficiuntur. Et ideo ratione similitudinis magis debemus Deum, quam proximum diligere.

AD TERTIVM dicendum, quod Deus secundum substantiam suam consideratus in quocumque sit, aequalis est, quia non minuitur per hoc, quod est in aliquo: sed tamen non aequaliter habet proximus bonitatem Dei sicut habet ipsam Deus. Nam Deus habet ipsam essentialiter, proximus autem participat.

Lib. 1. ex ca. 22. & 27. eliasus, 103.

D. 106.

D. 424.

Homil. 71. Euangel. in princip.

co. Eligit enim sibi ipsi optimum secundum rationem. Ad evidentiam huius aduertendum est, quod in litera auctor affert signum nouum pro illa conclusione. I. Pars amat magis bonum totius, quam proprium. Et est, quod vnaqueque pars habet principalem inclinationem ad actionem communem vtilitari totius.

Experimentum siquidem in partibus officialibus corporis, quod precipua curandus partis actio est ad commune totius bonum: ut patet de actione manus, pedis, oculi, cordis, hepatis, dentium, &c. Si ergo in esse in partibus naturalibus eodem modo, cum partes politice sine sic dispositae, sicut si elset a natura, eo quod ars que rationem perficit, imitatur naturam, consequens est, vt inuenias politice inclinationes eius principales ad actiones communes pro bono totius: ac per hoc comprobetur, quod magis sapienter natura inclinatur ad commune bonum, quam proprium.

Ad obiectiones autem magis ad hoc, quod opus dicitur, quod opus dicitur, quod ex hoc, quod aliquis exponit se morti pro aliquo, non sequitur quod illum magis se amet: nec auctor hoc generaliter signum, nec somnari etiam. Sed ex hoc, quod ciues secundum politicas virtutes, res, & corpora exponunt pro bono communi, signum habuit, quod pars amat plus totum, quam se. Hec autem duo distant, sicut cecum & terra. Quamuis enim inepte afferatur, quod quis exponit se morti pro salute rerum suarum: quoniam hoc fit non pro illis, sed pro seipso, ad cuius salutem ille res sunt opportune.

Ad obiectionem autem secundo loco allatam dicitur, quod fit comparatio secundum bona eiusdem rationis, proportionalitate tamen totius, & partis seruata. Sed illud bonum, in quo fit comparatio, non est bonum honestum, ut argumentum assumit, sed est bonum utile, vel delectabile. In hoc enim genere communitas est totum, & cuius pars: ita quod intendit auctor, quod quia virtus politica inclinatur ad commune bonum exteriorum, vel vite corporalis pro salute reipublice in rebus, vel in personis, signum habemus, quod pars plus diligit totum, quam seipsum. Et quod ista fit intentio auctoris, patet ex prima parte quest. 60. articulum, vbi post exemplum de parte naturali, subiungit de parte ciuili, quod est virtus ciuis, ut se exponat morti pro reipublice conseruatione. Et si homo esset naturalis pars huius ciuitatis, hanc inclinationem esset ei naturalis. Hec ille. Vnde habes, quod si homo esset naturalis pars huius ciuitatis, naturaliter exponeret se morti, ut totum, quod est ciuitas, uiuere sicut manus ex-

ponitur naturaliter pro esse totius hominis. Constat autem, quod sicut esse manus, & totius hominis, eiusdem sunt rationis proportionaliter: ita esse ciuis & ciuitatis. Et confirmatur manifeste sic esse, quia non fit hic comparatio inter bonum utile, & honestum, sicut cum quis moritur pro amico: sed tota vis rationis pendet ex comparatione partis ad totum, quia pars secundum id quod est, totius est, vt ibidem patet. Ex ratione ergo, quia pars est, cuius quilibet, debet totus ciuitatis bonum temporale proprio temporali bono praeponere: non autem bonum proprium alicuius ciuis teneat suo praeponere. Et hoc hic docetur. Vnde extra propositum sunt que pro amico agenda sunt. Verificatur tamen in proposito, quod ciuis vitam ciuitatis, vite propriae anteponens, sibi ipsi optimum eligit secundum rationem, & seipsum maxime amat, secundum uirtutem excellenter operans.

In responsione ad secundum, nota elegantem gloriam, & intellectum illius propositionis. Amabile quidem bonum, unicuique autem proprium: quod quia esse proprium multis modis contingit, vnumquodque bonum alicuius, eo modo quo est proprium, est amandum. Et sic cum in proposito dupliciter contingat aliquid esse bonum alterius, aut scilicet quia est propter ipsum, aut contra, bonum totius est bonum partis; non ita quod sit propter partem, sed e contra, scilicet pars est propter totum. Et propterea pars amat bonum totius tanquam proprium, non ita quod referat bonum totius in se ipsam partem, sed e contra, ita scilicet quod referat se ipsam in bonum totius. Habes quoque ex hoc loco quam bene dictum superius sit contra Durandum phantasia, quod Deus secundum seipsum est proprium bonum cuiusque creature, & specialiter intellectualis.

Prat. Detrimentum ipsius, quem magis diligimus, magis uitamur: sed homo ex charitate sustinet detrimentum pro proximo, secundum illud Proverb. 12. Qui negligit damnum propter amicum, iustus est. ergo homo debet ex charitate magis alium diligere, quam seipsum.

Prat. 1. ad Cor. 13. dicitur, quod charitas non querit que sua sunt: sed illud maxime amamus, cuius bonum maxime querimus. ergo per charitatem aliquis non amat seipsum magis, quam proximum. Sed contra est, quod dicitur Leui. 19. & Matth. 22. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Ex quo uidetur, quod dilectio hominis ad seipsum, est sicut exemplar dilectionis, quae habetur ad alterum: sed exemplar potius est, quam exemplatum. ergo homo ex charitate magis debet diligere seipsum, quam proximum.

Respond. Dicendum, quod in homine duo sunt, scilicet natura spiritualis, & natura corporalis. Per hoc autem homo dicitur diligere seipsum, quod diligit se secundum naturam spiritualem, vt supra dictum est. Et secundum hoc debet homo magis se diligere post Deum, quam quemcunque alium. & hoc patet ex ipsa ratione diligendi. Nam sicut supra dictum est, Deus diligitur, ut principium boni, super quo fundatur dilectio charitatis. Homo autem seipsum diligit ex charitate secundum rationem, qua est participes praedicti boni. Proximus autem diligitur secundum rationem fo-

hoc loco quam bene dictum superius sit contra Durandum phantasia, quod Deus secundum seipsum est proprium bonum cuiusque creature, & specialiter intellectualis.

Super Quaestiones vigesimae sextae Articulum quartum.

In articulo quarto nota, quod hinc elicere potes, non esse de mente auctoris, quod homo amet magis commune bonum creatum, quam seipsum secundum spiritualem bonum. Sed ipsemet in bonis spiritualibus tenet primum locum amabilis post Deum, pro quo non potest quis peccare. Pro beatitudine autem, & virtute cuiusque communitatis, nemo debet peccando sibi nocere.

Super

art. 1. & 2. huius qo. & q. 27. art. 1. & 2.

q. 27. art. 7.

q. 25. art. 1. & 2.

cietatis in ipso bono. Consociatio autem est ratio di-
lectionis secundum quandam unionem in ordine
ad Deum. Vnde sicut unitas potior est, quam unio, ita quod
homo ipse participet bonum diuinum, est potior ratio
diligendi, quam quod alius associetur sibi in hac parti-
cipatione. Et ideo homo ex charitate debet magis
seipsum diligere, quam proximum. Et huius signum
est, quod homo non debet subire aliquod malum pec-
cati, quod contrariatur participationi beatitudinis,
ut proximum liberet a peccato.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod dilectio
charitatis non solum habet quantitatem ex parte
obiecti, quod est Deus, sed ex parte diligentis, qui
est ipse homo charitatem habens: sicut & quanti-
tas cuiuslibet actionis dependet quodammodo ex
ipso subiecto. Et ideo licet proximus melior, sit
Deo propinquior, quia tamen non est ita pro-
pinquus charitatem habenti, sicut ipse sibi, non
sequitur, quod magis debeat proximum, quam se-
ipsum diligere.

AD SECUNDUM dicendum, quod detrimenta corpo-
ralia debet homo sustinere propter amicum, & in
hoc ipso seipsum magis diligit secundum spirituale
mentem, quia hoc pertinet ad perfectionem virtu-
tis, quae est bonum mentis: sed in spiritualibus non
debet homo pati detrimentum peccando, ut prox-
imum liberet a peccato, sicut * dictum est.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut * Augustinus
dicit in regula, cum dicitur, Charitas non quarit qua
sua sunt, sic intelligitur, quod communia propriis
anteponit. Semper autem commune bonum est
magis amabile unicuique, quam proprium bonum.
Sicut etiam ipsi patri est magis amabile bonum to-
tius, quam bonum partiale sui ipsius, ut * dictum est.

In cor. art.
* in regula
te tia, & ha
beur to. 1.

Art. prac.

¶ Super Quaestiones
viginti sex. Ar-
ticulum quintum.

ARTICVLVS V.

Utrum homo magis debeat diligere
proximum, quam corpus
proprium.

IN articulo, in re-
sponse ad ul-
timum aduerte duo.

1. 2. q. 73. ar.
tic. 1. cor. &
eouit. 18. c.
16.

AD QUINTUM sic proceditur.
Videtur, quod homo non magis
debeat diligere proximum, quam
corpus proprium. In proximo enim
intelligitur corpus nostri proxi-
mi, si ergo debet homo diligere
proximum plus quam corpus pro-
prium, sequitur, quod plus debeat
diligere corpus proximi, quam
corpus proprium.

Art. prac.

¶ 2. Praet. Homo plus debet dili-
gere animam propria, quam animam pro-
ximi, ut * dictum est: sed corpus
proprium propinquius est ani-
mae nostrae, quam proximus. ergo
plus debemus diligere corpus
proprium, quam proximum.

¶ 3. Praet. Vnusquisque exponit id,
quod minus amat, pro eo, quod
magis amat: sed non omnis ho-
mo tenetur exponere corpus pro-
prium pro salute proximi, sed hoc
est perfectorum, secundum illud
Io. 15. Maiorem charitatem nemo
habet, quam ut animam suam ponat
quis pro amicis suis. ergo homo
non tenetur ex charitate plus dilige-
re proximum, quam corpus proprium.

1. 1. c. 37. a
medio to. 3.

SED CONTRA est, quod * Aug.

dicat de doctrina christiana, quod plus de-
bet diligere proximum, quam corpus proprium.
RESPONDEO. Dicendum, quod
est ex charitate diligendum, quod habet
rationem diligibilem ex charitate, ut
sociatio autem in plena participatione
quae est ratio diligendi proximum, est
diligendum, quam participatio beati-
tudinis, quae est ratio diligendi proximum.
Et ideo proximum quantum ad salutem
magis debemus diligere, quam proprium.
AD PRIMUM ergo dicendum, quod
Philosophum in 9. * Ethic. Vnum quod
esse id, quod est praecipuum in ipso. Videtur
ergo proximus magis esse diligendus, quam
proprium, intelligitur hoc quantum ad
quae est potior pars eius.

AD SECUNDUM dicendum, quod corpora
propinquius animae nostrae, quam proxi-
mum ad constitutionem proprie naturae,
tunc ad participationem beatitudinis magis
sociatio animae proximi ad animam nostram
etiam corporis proprii.

AD TERTIUM dicendum, quod cuiuslibet
habetur cura proprii corporis, non autem
cuiuslibet homini cura de salute proximi
casu. Et ideo non est de necessitate chari-
tatis, ut homo proprium corpus exponat pro
salute proximi nisi in casu, quo tenetur eius saluti propter
quod aliquis sponte ad hoc se offerat, ut
perfectionem charitatis.

ARTICVLVS VI.

Utrum unus proximus sit magis dil-
gendus, quam amicus.

AD SEXTUM sic proceditur.
Videtur, quod vnus proximus
non sit magis diligendus, quam
alius. Dicit enim * Aug. in 1. de doctr.
christi. Omnes homines equae dili-
gendi sunt: sed cum omnibus pro-
desse non possis, his potissimum
consulendum est, qui pro locorum,
& temporum, vel quarumlibet re-
rum opportunitatibus constitutus
tibi quasi quadam forte iungunt.
ergo proximorum vnus non est ma-
gis diligendus, quam alius.

¶ 2. Praet. Vbi vna, & eadem est ra-
tio diligendi diuersos, non debet
esse in a qualis dilectio: sed vna est
ratio diligendi omnes proximos
scilicet Deus, ut patet per * Aug.
in 1. de doctr. christi. ergo omnes proxi-
mos aequaliter diligere debemus.
¶ 3. Praet. Amare, est velle boni ali-
cui, ut patet per * Philosophum in
2. Rhetor. sed omnibus proximis
eguale bonum volumus, scilicet
vitam aeternam. ergo omnes proxi-
mos aequaliter debemus diligere.

SED CONTRA est, quod tanto
vnusquisque magis debet diligere, quanto
gravius peccat, qui contra eius di-
lectionem operatur: sed grauius
peccat, qui agit contra dilectionem
aliquorum proximorum, quam

tanto doctore indignum. Secundo repugnat corpori presentis ar-
ticulti. Nam contra primam opinionem conclusum est. quod pro-
portionalis est interior dilectionis affectus exteriori beneficentiae.
Si enim benevolentia, & beneficentia proportionatae sunt, non
erit benevolentia ad omnes, & beneficentia ad quosdam. Et si vera

qui agit contra dilectionem ali-
quorum aliorum. Vnde Leuit.
20. praecipitur, quod qui maledi-
xerit patri, aut matri, morte mori-
ariur: quod non praecipitur de
his, qui alios homines maledi-
cunt. ergo quosdam proximo-
rum debemus magis diligere,
quam alios.

RESPOND. Dicendum, quod duplex
opinio circa hoc fuit. Quidam
enim dixerunt, quod omnes pro-
ximi sunt aequaliter ex charitate
diligendi, quantum ad affectum,
sed non quantum ad exteriorem
effectum, ponentes ordinem di-
lectionis esse intelligendum secu-
dum exteriora beneficia, qua ma-
gis debemus impendere proxi-
mis, quam alienis: non autem
secundum interiorem affectum,
quem aequaliter debemus impen-
dere omnibus, etiam inimicis:
sed hoc irrationabiliter dicitur.

Non enim minus est ordinatus affe-
ctus charitatis, qui est inclinatio
gratia, quam appetitus naturalis,
qui est inclinatio naturae. Vtraque
enim inclinatio ex diuina sapien-
tia procedit. Videmus autem in
naturalibus, quod inclinatio natu-
ralis proportionatur actui, uel
motui, qui conuenit naturae: u-
niuersumque: sicut terra habet ma-
iorem inclinationem grauitatis, quam
aqua, quae coepetit ei esse sub aqua.

Oportet ergo, quod et inclinatio gra-
tiae, quae est affectus charitatis, p-
portionetur his, quae sunt exterioris
agenda: ita, ut ad eos intensiore
charitatis affectum habeamus, qu-
bus conuenit nos magis beneficos
esse. Et ideo dicendum est, quod etiam
secundum affectum oportet magis
vnum proximorum, quam
alium diligere. Et ratio est, quia
cum principium dilectionis sit
Deus, & ipse diligens, necesse est,
quod secundum propinquitatem ma-
iorem ad alterum istorum prin-
cipiorum maior sit dilectionis af-
fectus. Sicut enim supra dictum est,
in omnibus, in quibus inuenitur ali-
quod principium, ordo attendi-
tur secundum comparationem ad
illud principium.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod
dilectio potest esse inaequalis du-
pliciter. Vno modo, ex parte eius
boni, quod amico optamus, & qua-
tum ad hoc omnes homines aequi-
diligimus ex charitate: quae omni-
bus optamus bonum idem in ge-
nere. scilicet beatitudinem eternam. Alio

maior sit benevolentia ad illos, ad quos est maior beneficentia.
¶ In eodem articulo, in responsione ad primum, aduerte, quod
prima responsio dicens, quod ex charitate aequaliter omnes dili-
gimus, quantum ad bonum, quod volumus dilectis, potest male,
& bene intelligi. Male quidem, si intelligatur quod charitas vult
omnibus bonum aequa-
le, sic quod non vult eis
bonum inaequale: in
sequenti sibi eodem arti-
culo oppositum do-
cet author. Bene au-
tem, si intelligatur,
quod charitas vult
omnibus bonum ae-
quale in genere, ut
in litera dicitur, seu
specie, pura felici-
tatem eternam. Cum
quo tamē fiat, quod
vult maius secun-
dum gradum boni
vni, quam alteri.

modo, dicitur maior dilectio propter in-
teriorē actum dilectionis: & sic non
oportet omnes aequae diligere.
Vel aliter dicendum, quod dilectio
inaequaliter potest ab aliquo haberi
dupliciter. Vno modo ex eo, quod
quidam diliguntur, & aliqui dili-
gunt. Et hanc etiā inaequalitatem
oportet seruare in beneficentia,
quia non possumus omnibus p-
desse: sed in benevolentia dilectio-
nis talis inaequalitas haberi non de-
bet. Alia vero est inaequalitas dile-
ctionis ex hoc, quod quidam plus
alijs diliguntur. August. ergo non
intendit hanc excludere inaequali-
tatem, sed primam, ut patet ex his,
quae de beneficentia dicit.

AD SECUNDUM dicendum, quod omnes
proximi aequaliter se habent ad Deum:
sed quidam sunt ei propinquiores
propter maiorem bonitatem, quae sunt
magis diligendi ex charitate, quam
alii, qui sunt ei minus propinqui.
AD TERTIUM dicendum, quod ra-
tio illa procedit de quantitate dile-
ctionis ex parte boni, quod ami-
cis optamus.

ARTICULVS VII.

Utrum magis debeamus diligere melio-
res, quam nobis coniunctiores.

AD SEPTIMUM sic proceditur.
Videtur, quod magis debeamus
diligere meliores, quam nobis coni-
unctiores. Illud enim videtur esse magis dili-
gendum, quod nulla ratione debet odio
haberi, quam illud, quod aliqua ratione est
odiendum, sicut & alius est, quod
est nigro impermissius: sed per se
nobis coniuncta, sunt secun-
dum aliquam rationem odienda,
secundum illud Luc. 14. Si quis ue-
nit ad me, & non odit patrem, &
matrem &c. Homines autem boni
nulla ratione sunt odiendi. ergo
videtur quod meliores sunt magis a-
mandi, quam coniunctiores.

¶ 2. Praet. Secundum charitatem ho-
mo maxime Deo assimilatur: sed
Deus diligit magis meliorem, quam
sibi coniunctiorem. ergo & ho-
mo per charitatem magis debet
meliorem diligere, quam sibi con-
iunctiorem.

¶ 3. Praet. Secundum vnamquam-
que amicitiam illud est magis a-
mandum, quod magis pertinet
ad id, supra quod amicitia fun-
datur. Amicitia enim natu-
rali magis diligimus eos, qui
sunt nobis magis secundum na-

¶ Super Quaestione vi
gesima sexta Arti-
culum septimum.

IN articulo 7. dubium
occurrit, quomo-
do verificatur uer-
ba literae cum dicitur,
quod diuersitas
dilectionis, quae est
secundum charitatem,
quantum ad speciem
attenditur, secundum
propinquitatem ad
Deum. Et est ratio
dubij, quia charitas
non est diuersarum
specierum secundum
diuersitatem bono-
rum, quae vult di-
lectis.

¶ Ad hoc dicitur,
quod sermo literae,
quantum ad radices,
est de vera diuersita-
te specificata: sed quan-
tum ad charitatem, est
de diuersitate speci-
fica reducta: seu sim-
pliciter. Intendit
siquidem author,
ut ipsemet explicat
pro radice, quod di-
ueritas dilectionis spe-
cies sunt secundum
diuersa bona, quae
optamus ijs, quos di-
ligimus. Et haec pro-
positio est manife-
sta, quia alterius spe-
cici est dilectio ho-
noris a dilectione di-
uitiarum, & huiusmo-
di. Ex hac autem
radice de dilectio-
ne in communi, ma-
nudit author intel-
lectum discipuli
ad discernendum in
dilectione charita-
tis diuersitatem ex
parte obiecti, vnde
dilectio habet spe-
ciem, & diuersita-
tem ex parte subie-
cti, vnde habent
inensionem: & di-
uersitatem charita-
tis ex parte obiecti
secundum diuersos
gradus beatitudinis,
vocat

vocat secundum speciem: non quia sit diversitas specifica in charitate, aut in gradibus volitis, sed quia est similis diversitati specifica dilectionis, & ex illa parte se tenet unde dilectio diversitate speciem sortitur.

In eodem articulo septimo dubium occurrit circa illud, Postquam velle, quod iste, qui est mihi coniunctus, sit melior alio: Et circa eius causam, quia scilicet bonitas accedere & recedere, augeri vel minui potest. Circa ipsam quidem conclusionem ex Durando in 29. distinc. tertij sententiarum questio. 1. multipliciter probatur, quod licet secundum velle complacentiam, seu approbationis charitas velut in equali bona: Quia in domo patris mei mansiones multe sunt, Ioan. 14. secundum velle tamen de fructu, charitas non vult in equalia bona omnibus, sed omnino aequale, scilicet summum bonum gratiae, & gloriae, cuius pura creatura est capax, ita quod in isto non est latitudo. Probatur autem hoc tripliciter. Primo Charitate optamus bonum diuinum omnibus quatenus sunt eius capaces: sed omnes sunt equalis boni gratiae, & gloriae capaces, ergo. Secundo, quia charitas non emulatur, 1. ad Corinth. 13. Effert autem emulatio, si non optaretur unicuique tantum bonum quantum est capax sine cuiquam detrimento. Tertio, quia in praedictum diuinum anonus esset, nisi ex charitate optaretur bonum, quo efficacius tenderet in Deum. Tale autem est summum bonum gratiae cuius creatura pura est capax, ergo. Et subdit Durandus, quod haec optatio est conditionata, scilicet supposita ordinatione, & voluntate diuina.

Ad haec, ut ultimo inducta uerba ostendunt, respondendum forte non esset: spiritus enim contradictionis uidetur excessasse hunc hominem, ut prius magnificet simbras, quasi contradicendo auctori de actu desiderij: & deinde limitat se ad uelleitatem, qua etiam homo optat quandoque uolare. Numquid Paulus Apostolus de uelleitate dicebat, Charitas non emulatur? Numquid cum de desiderio disputatur, de uelleitate, quae est etiam impossibile, tractatur? Dicit ergo simpliciter, quod desiderij actu possumus uelle bona in equalia proximis ex charitate. Et ad primam rationem neganda est utraque

turam coniuncti, puta, parentes, vel filios: sed amicitia charitatis fundatur super communicatione beatitudinis, ad quam magis pertinent meliores, quam nobis coniunctiores. ergo: ex charitate magis debemus diligere meliores, quam nobis coniunctiores.

SED CONTRA est, quod dicitur 1. ad Tim. 5. Si quis iuorum, & maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior: sed interior charitatis affectus debet respondere exteriori affectui. ergo charitas magis debet haberi ad propinquiores, quam ad meliores.

RESPON. Dicendum, quod omnis actus oportet, quod proportionetur & obiecto, & agenti: sed ex obiecto habet speciem, ex uirtute autem agentis habet motum suae intentionis. Sicut motus habet speciem ex termino ad quem est, sed intensiorem uelocitatis habet ex dispositione mobilis, & uirtute mouentis. Sic ergo dilectio speciem habet ex obiecto, sed intensiorem habet ex parte ipsius diligenti. Obiectum autem charitatis dilectionis Deus est, homo autem diligens est. Diuersitas ergo dilectionis, quae est secundum charitatem quantum ad speciem, est attendenda in proximo diligendis secundum comparationem ad Deum, ut scilicet ei, qui est Deo propinquior, maius bonum ex charitate uelimus: quia licet bonum, quod omnibus uult charitas, scilicet beatitudo aeterna, sit unum secundum se, habet tamen diuersos gradus secundum diuersas beatitudinis participationes. Et hoc ad charitatem pertinet, ut uelit iustitiam Dei seruari, secundum quam meliores perfectius beatitudinem participant: & hoc pertinet ad speciem dilectionis. Sunt enim diuersae dilectionis species secundum diuersa bona, quae optamus his, quos diligimus: sed intensio dilectionis est attendenda per comparationem ad ipsum hominem, qui

contradictionis uidetur excessasse hunc hominem, ut prius magnificet simbras, quasi contradicendo auctori de actu desiderij: & deinde limitat se ad uelleitatem, qua etiam homo optat quandoque uolare. Numquid Paulus Apostolus de uelleitate dicebat, Charitas non emulatur? Numquid cum de desiderio disputatur, de uelleitate, quae est etiam impossibile, tractatur? Dicit ergo simpliciter, quod desiderij actu possumus uelle bona in equalia proximis ex charitate. Et ad primam rationem neganda est utraque

præmissa. Nam ut ex dictis patet, ego non tenentur diligere omnes, & consequenter nec omnibus diligere, cuius est capax: sed iussit uelle approbationem, ut compleat mihi in preparatione animi preparatione bonum diuinum, quatenus est capax. Palsum

diligit. Et secundum hoc, illos qui sunt sibi propinquiores, intensiori affectu diligit homo ad illud bonum, ad quos omnes diligit meliores ad maius bonum. Est etiam ibi alia differentia attendenda. Nam aliqui proximi sunt propinqui non sibi secundum naturalem originem, a qua discedere non possunt: quia secundum eam sunt id, quod sunt: sed bonitas uirtutis, secundum quam aliqui appropinquant Deo, potest accedere, & recedere, augeri, & minui, ut ex supra dictis patet. Et ideo postquam ex charitate uelle, quod ille, qui est mihi coniunctus, sit melior alio, & sic ad maiorem beatitudinis gradum peruenire possit. Est autem & alius modus, quo plus diligimus ex charitate magis nobis coniunctos, quia pluribus modis eos diligimus. Ad eos enim, qui non sunt nobis coniuncti, non habemus nisi amicitiam charitatis. Ad eos uero, qui sunt nobis coniuncti habemus aliquas alias amicitias secundum modum coniunctionis eorum ad nos. Cum autem bonum super quod fundatur qualibet alia amicitia honesta, ordinetur sicut ad finem ad bonum, super quod fundatur charitas, consequens est, ut charitas imperet actui cuiuslibet alterius amicitiae: sicut autem, quae est circa finem, imperat actui, quae est circa ea, quae sunt ad finem. Et sic hoc ipsum, quod est diligere aliquem, quia consanguineus, uel coniunctus est, uel quia coeuius, uel propter quodcumque humiliter alio dicitur ordinabile in finem charitatis, potest a charitate imperari. Et ita ex charitate diligente cum imperante, pluribus modis diligimus magis nobis coniunctos.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod in propinquis nostris non precipitur odire, quod propinqui nostri sunt, sed hoc solum, quod impediunt nos a Deo: Et in hoc non sunt propinqui, sed inimici, secundum illud Matth. 10. Inimici hominis domestici eius.

AD SECVNDVM dicendum, quod charitatis ad hominem, & coniunctionis ad Deum coniunctio ad hominem est immutabilis, & certissima, & est mutabilis, non apparet unde se separare, quia per se in unum maius bonum optare, nisi forte in casu, quo possit dimitti, quo modo in littera dicitur, quod quanto ad Deum dimittit.

Ad hoc dicitur, quod ex illa differentia attendenda

Et immutabile con-
sequitur, quod immu-
tabilis conuinctio, quia
ex sua immutabili-
tate peruenit, redi-
dere potest in deside-
rium maioris boni,
utque adhuc mira-
bilitati suppositi, sed
quo enim inuenitur
in illi conuicti,
& bonum quod de-
sidero mirabile est,
prosum in manus, ac
manus bonum desi-
derium meum exten-
dere. Nec ullum est
aliquid periculum, si
seruare natura potest
mutari in illis boni
illud. Patet autem
hoc ab oppositis. Non
potest ex charitate
pater habere filium
beritatem in patria,
velle quod sit melior
Iohanne Baptista, quia
tam immutabilis est
bonitas eorum, sed
inter maiores potest
velle, quod filius sit
melior illo religioso
viro non operando di-
uinationem alterius,
sed accessum & aug-
mentum bonitatis in
suo non curando de
illo alio nisi in com-
muni. Diminutio autem
bonitatis in uia
duplitate potest con-
tingere. Primo, secun-
dum bonitatem di-
uinationem pro cha-
ritatis confirmatione
& augmento, ut pa-
ter, cum existens in
charitate declinat,
& adhaeret ad uenia-
lia multa, & pericu-
losa. Secundo, secun-
dum ipsam chari-
tatem, non per di-
uinationem eiusdem
numero charitatis,
sed per recuperatio-
nem minoris chari-
tatis, post lapsum.
Si enim sanctus Pe-
trus cecidit a chari-
tate, ut decem, &
per primam contri-
tionem non fuit di-
uoluitus ad charita-
tem, ut decem, sed
in octo, charitas in
eo diminuta est. Et
hoc saepe accidere vi-
detur trepidi resur-
gentibus.

ritas facit hominem conformari
Deo secundum proportionem,
vt. f. ita se habeat homo ad id, qd
suum est, sicut Deus ad id quod
suum est. Quaedam enim possumus
ex charitate uelle, quia sunt nobis
conuenientia, quae tamen Deus
non uult, quia non conuenit ei vt
ea uelit, sicut supra habitum est,
cu de bonitate uoluntatis ageretur.

ARTICVLVS VIII.

*Utrum sit magis diligendus ille, qui no-
bis est magis conuinctus secundum
carnalem originem.*

AD OCTAVVM sic proceditur.
Videtur, qd non sit magis di-
ligendus ille, qui est magis nobis
conuinctus secundum carnalem
originem. Dicitur. n. Prouer. 18.
Vir amicitabilis ad societatem ma-
gis erit amicus, quam frater. Et
Valerius Max. dicit, qd amicitiae
vinculum praualidum est, neq;
ulla ex parte sanguinis uiribus in-
ferius. Hoc etiam certius, & explo-
ratius, qd istud nascendi fors for-
tuitum opus dedit: hoc uniuersu-
iusq; solido iudicio inchoata uo-
luntas contrahit. ergo illi, qd sunt
conuincti sanguine, non sunt ma-
gis diligendi, quam alij.

¶ 2. Praet. * Ambros. in 1. de Offi.
Non minus vos diligo, quos in
Euangelio genui, quam si in con-
iugio suscepissem. Non enim ue-
hementior est natura ad diligen-
dum, quam gratia. Plus certe dili-
gere debemus, quos perpetuo no-
bis computamus futuros, quam
quos tantum in hoc saeculo. non
ergo consanguinei sunt magis di-
ligendi his, qui sunt aliter nobis
conuincti.

¶ 3. Praet. Probatio dilectionis est
exhibitio operis, ut Greg. dicit
in Homil. sed quibusdam magis de-
bemus impedere dilectionis ope-
ra, quam etiam consanguineis: si-
cut magis est obediendum in exer-
citu duci, quam patri. ergo illi, qui
sunt sanguine conuincti, no sunt
maxime diligendi.

SED CONTRA est, quod spe-
cialiter in preceptis Decalogi ma da-
tur de honoratione parentum, ut
patet Exo. 20. ergo illi, qd sunt nobis
conuincti fm carnis originem,
sunt a nobis specialius diligendi.
RESPON. Dicendum, qd sicut

A * dictum est, illi qui sunt nobis ma-
gis conuincti, sunt ex charitate ma-
gis diligendi, tum quia intensius
diliguntur: tum etiam quia pluri-
bus rationibus diliguntur. Inten-
sio autem dilectionis est ex coniu-
ctione dilecti ad diligente: & ideo
diuersorum dilectio est mensura
da secundum diuersam rationem
coniunctionis, vt. f. vnusquisq; di-
ligatur magis in eo, quod perti-
net ad illam coniunctionem, secun-
dum qd diligit. Et ulterius compa-
randa est dilectio dilectioni, secundum coparationem
coniunctionis ad coniunctionem. Sic ergo dicendum
est, quod amicitia consanguineorum fundatur in con-
iunctione naturalis originis. Amicitia autem conuinctum
in conuentione diuina: & amicitia commilitantium in com-
municatione bellica. Et ideo in his, quae pertinent ad
naturam, plus debemus diligere consanguineos: in
his autem, quae pertinent ad civilem conuentionem,
plus debemus diligere conciuces: & in bellicis, plus
comilitones. Vnde & Philosophus dicit i. 9. Ethic.
quod singulis propria, & congruentia sunt attribuenda.
Sic autem facere videtur, quidam qui ad nuptias
uocant cognatos: uidebitur utique & nutrimento
parentibus oportere maxime sufficere, & honorem
parentum, & simile est etiam in alijs. Si autem compa-
remus et coniunctionem ad coniunctionem, constat
quod coniunctio naturalis originis est prior, & im-
mobiliior, quia est secundum id, quod pertinet ad substā-
tiam: alia autem coniunctiones sunt superuenientes,
& remoueri possunt. Et ideo amicitia consanguineo-
rum est habilior: sed alia amicitia potest esse potior
secundum illud, quod est proprium unicuique amicitiae.

B coniunctionis ad coniunctionem. Sic ergo dicendum
est, quod amicitia consanguineorum fundatur in con-
iunctione naturalis originis. Amicitia autem conuinctum
in conuentione diuina: & amicitia commilitantium in com-
municatione bellica. Et ideo in his, quae pertinent ad
naturam, plus debemus diligere consanguineos: in
his autem, quae pertinent ad civilem conuentionem,
plus debemus diligere conciuces: & in bellicis, plus
comilitones. Vnde & Philosophus dicit i. 9. Ethic.
quod singulis propria, & congruentia sunt attribuenda.
Sic autem facere videtur, quidam qui ad nuptias
uocant cognatos: uidebitur utique & nutrimento
parentibus oportere maxime sufficere, & honorem
parentum, & simile est etiam in alijs. Si autem compa-
remus et coniunctionem ad coniunctionem, constat
quod coniunctio naturalis originis est prior, & im-
mobiliior, quia est secundum id, quod pertinet ad substā-
tiam: alia autem coniunctiones sunt superuenientes,
& remoueri possunt. Et ideo amicitia consanguineo-
rum est habilior: sed alia amicitia potest esse potior
secundum illud, quod est proprium unicuique amicitiae.

C AD PRIMUM ergo dicendum, quod quia ami-
citia sociorum propria electione contrahitur in his,
quae sub nostra electione cadunt, puta, in agendis,
praeponderat haec dilectio dilectioni consanguineo-
rum, ut scilicet magis cum illis consentiamus in
agendis. Amicitia tamen consanguineorum est sta-
bilior, ut pote naturalior existens, & praevalet in his,
quae ad naturam spectant, unde magis ei tenemur in
prouisione necessariorum.

D AD SECUNDVM dicendum, quod Ambrosio loquitur
de dilectione quantum ad beneficia, quae perti-
nent ad communicationem gratiae, s. de instructio-
ne morum. In hac enim magis debet homo subue-
nire filiis spiritualibus, quos spiritualiter genuit, quam
filiis corporalibus, quibus tenetur magis providere
in corporalibus subsidijs.

E AD TERTIVM dicendum, quod ex hoc, quod duci
exercitus magis obeditur in bello, quam patri, non
probat, quod simpliciter minus diligatur, sed quod
minus diligatur secundum quid, id est, secundum di-
lectionem bellicae communicationis.

ARTICVLVS IX.

*Utrum homo ex charitate magis debeat
diligere filium, quam patrem.*

AD NONVM sic proceditur.
Videtur, qd homo ex chari-
tate magis debeat diligere filium, qd
patrem. Illum enim magis debe-
mus diligere, cui magis debemus
benefacere: sed magis debemus
benefacere filiis, qd parentibus.

neur conuinctis ipi-
ritualiter, quam car-
naliter, caeteris pari-
bus. Et quemadmo-
dum pater spiritualis
plus in spiritualibus
teneatur filiis huiusmo-
di, quam carnalibus,
ut sic: ita filius secun-
dum carnem plus te-
neatur in spiritualibus
conuinctis sibi secun-
dum spiritum, quam
patri, qui eum ge-
nuit.

Ar. praec.
Li. 9. cap. 2.
tom. 5.

IN art. 9. per spice
differentiam inter
primam, & tertiam
litera ratione. Qua-
re filius est magis,
quam pater diligen-
dus, attende penes
hoc, quod primae me-
diū est maior simi-
litudō dilectionis fi-
lij

Super Quaestiois
vigesima sex Ar-
ticulorum nonum.

IN art. 9. per spice
differentiam inter
primam, & tertiam
litera ratione. Qua-
re filius est magis,
quam pater diligen-
dus, attende penes
hoc, quod primae me-
diū est maior simi-
litudō dilectionis fi-
lij

lij ad dilectionē sui ipsius: ex hoc enim concluditur maior. Tercia verò mediū est, quod ipse filius quia est pars quædam patris, est propinquior parenti. Et propterea non sicut viliū sed due rōnes, quamuis propinquæ.

¶ 2 Præter. Gratia perficit naturā: sed naturaliter parentes plus diligunt filios, quam ab eis diligantur ut * Philoſoph. dicit in 8. Ethico. ergo magis debemus diligere filios, quam parentes.

¶ 3 Præter. Per charitatem affectus hominis Deo conformatur: sed Deus magis diligit filios, quam diligitur ab eis. ergo etiam & nos magis debemus diligere filios, quam parentes.

SED CONTRA est, quod * Amb. dicit. Primo, Deus diligitur: sed deo, parentes: inde, filij: post, domestici. RESPON. Dicendum, quod sicut supra * dictum est, gradus dilectionis ex duobus pensari potest. Vno modo, ex parte obiecti. Et in hoc id, quod habet maiorem rationem boni, est magis diligendum, & quod est Deo similis. Et sic pater est magis diligendus, quam filius, quia a patre diligitur sub ratione principij, quod habet rationem eminentioris boni, & Deo similioris. Alio modo computatur gradus dilectionis ex parte ipsius diligentis, & sic magis diligitur quod est coniunctius. Et secundum hoc filius est magis diligendus, quam pater, ut Philoſoph. dicit in 8. * Ethic. Primo quidem, quia parentes diligunt filios ut aliquid sui existentes, pater autem non est aliquid filij: & ideo dilectio, secundum quam pater diligit filium, similior est dilectioni, qua quis diligit seipsum. Secundo, quia parentes magis sciunt aliquos esse suos filios, quam conuerso. Tercio, quia filius est magis propinquus parenti, ut pote pars existens, quam pater filio, ad quem habet habitudinem principij. Quarto, quia parentes diutius amauerunt. Nam statim pater incipit dilgere filium: filius autem tempore procedere incipit dilgere patrem. Dilectio autem quanto est diuturnior, tanto est fortior, secundum illud Eccles. 9. Non derelinquas amicum antiquum: nouus enim non erit similis illi.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod principio debetur subiectio, reuerentia, & honor: effectui proportionaliter competit recipere influentiam principij, & prouisionem ipsius. Et propter hoc parentibus a filiis magis debetur honor: filiis autem magis debetur cura prouisionis.

AD SECUNDUM dicendum, quod pater naturaliter plus diligit filium secundum rationem coniunctionis ad seipsum: sed secundum rationem eminentioris boni filius naturaliter plus diligit patrem.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut Aug. * dicit in 1. de doctr. christi. Deus diligit nos ad utilitatem nostram, & suum honorem. Et ideo, quia pater comparatur ad nos in habitudine principij sicut & Deus, ad patrem proprie pertinet, ut ei a filiis honor impendatur: ad filium autem, ut eius utilitati a parentibus prouideatur, quamuis in articulo necessitatis filius obligatus sit ex beneficijs susceptis, ut parentibus maxime prouideat.

¶ 4 Super questionis vigesima sexte articulum decimum.

¶ 5 di. 29. ar. 7 ad 4. & 5. Et Ephe. 9. dec. 7. si.

Refertur 3. sent. dil. 29. in licta. * Ar. 4. ad 1. & art. 7.

Li. 8. cap. 8. tem. 2.

Li. 1. c. 31. in prin. tom. 3.

ARTICVLVS X.

Utrum homo magis debeat diligere matrem, quam patrem.

AD DECIMUM sic proceditur. Videt quod homo magis debeat diligere matrem, quam patrem. Ut

F enim Philoſoph. dicit in 1. * de Generatione animalium. Femina in generatione dat corpus: sed homo non habet a matre, sed per creationem a Deo, ut in 1. * dicitur est ergo homo plus habet a matre, quam a patre. plus ergo debet diligere matrem, quam patrem.

¶ 2 Præter. Magis amantem dicitur magis diligere: sed mater plus diligit filium, quam pater. dicitur n. Philoſoph. in 9. * Ethic. quod matres magis sunt amantes filiorum. Laboriosior enim est generatio matris, & magis sciunt, qui ipsarum sunt filij, quam patres. ergo mater est magis diligenda, quam pater.

¶ 3 Præter. Ei debetur maior dilectionis affectus, qui pro nobis plus laborauit, sicut illud Rom. vi. Salute Mariam, quæ multum in nobis laborauit: sed mater plus laborat in generatione, & educatione, quam pater. Unde dicitur Eccl. 7. Gemitum matris tuæ ne oblitiscaris. ergo plus debet homo diligere matrem, quam patrem.

SED CONTRA est, quod dicit Hiero. super Ezech. quod post Deum mater diligitur est pater. & postea addit.

RESPON. Dicendum, quod in istis dicitur id, quod dicitur, est intelligendum per se, et intelligatur esse quæsitum de patre, non est pater, an sit plus diligendus mater, quam mater. Potest enim in omnibus habere distantiam uti utis, & malitiæ, ut amicitia minuat, ut Philoſoph. dicit in 8. Ethic. Et ideo, dicit. Boni domestici sunt malis filiis propter se loquendo, pater magis est amantior mater. Amantur enim pater & mater, quodam naturalis originis. Pater autem cellentioris rationem principij, quam mater est principium per modum agentis, ter magis per modum patientis, & mater per se loquendo, pater magis est diligendus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod mater ministrat materiam compositionis, formatur autem per virtutem formativam semine patris. Et quamuis hinc videtur creare animam rationalem, dispartit mater corporalem ad huiusmodi forme substantiam.

AD SECUNDUM dicendum, quod hoc per aliam rationem dilectionis. Alia enim est dilectio, qua diligimus amantem, & qua diligimus necerantem: nunc autem loquimur de matre debetur patri, & matri secundum generationem. Ad tertium patet.

ARTICVLVS XI.

Utrum homo plus debeat diligere uxorem, quam patrem, & matrem.

AD VNDECIMUM sic proceditur. Videtur, quod homo plus debeat diligere uxorem, quam patrem & matrem. Nullus enim dimittit rem aliquam, nisi pro re magis dilecta: sed Gene. 2.

lis, cum hoc sit bonu
utile ad generandū,
& delectabile, & ue
lit ei bonū honestū,
quod est manus: sed
principalis ratio amo
ris ad uxorem, ne
mō estratio amōis,
est coniunctio carna
lis, quā hāc sequitur
quocumque alia est
inter eos unio sine
necesse, siue re
rum.

dilectio: sed in amicitia, quae est ad uxorem, sunt plu
res rationes dilectionis. Dicitur Philol. in 8. Eth. q
in hac amicitia videtur esse utile, & delectabile, & p
pter virtutem, si virtuosū sint coniuges. ergo maior
debet esse dilectio ad uxorem, quā ad parentes.

SED CONTRA est, q uir debet diligere uxorem
suam, sicut carnem suam, ut dicitur ad Ephes. 5. sed
corpus suum minus homo debet diligere, quā p
ximū, ut supra dictum est: inter proximos autem
magis debemus diligere. ergo magis debem
us diligere parentes, quā uxorem.

RESPON. Dicendum, q sicut dictum est, gradus
dilectionis attendi pot & s m rationē boni, & s m cō
iunctionem ad diligentem. Secundum ergo rationē
boni, quod est obiectum dilectionis, magis sunt dili
gendi parentes, quā uxores: quia diliguntur sub
ratione principij, & eminentiori cuiusdam boni. Se
cundum aut rōnē coniunctionis magis diligenda est
uxor, q vxor coniungitur viro, ut una caro exi
stens, secundum illud Matth. 19. Itaque iam pō sunt
duo, sed una caro. Et ideo intensius diligitur uxor:
sed maior reuerentia est parentibus exhibenda.

AD PRIMVM dicendū, q non quantum ad om
nia deseritur pater, & mater propter uxore. In qui
busdam enim magis debet homo asistere parenti
bus, quā uxori: sed quātum ad unionem carnalis
copulae, & cohabitationis, relictis omnibus parenti
bus homo adhæret uxori.

AD SECVNDVM dicendum, q in verbis Apostoli
non est intelligendum, quod homo debeat diligere
uxorem suā æqualiter sibi ipsi: sed quia dilectio, quā
aliquis habet ad seipsum, est ratio dilectionis, quā
quis habet ad uxorem sibi coniunctam.

AD TERTIVM dicendum, q etiam in amicitia pa
terna inveniuntur multæ rationes dilectionis, &
quantum ad aliquid præponderat rationi dilectio
nis, quæ habetur ad uxorem, secundum. rationem
boni, quamvis ille præponderent secundum con
iunctionis rationem.

AD QVARTVM dicendum, quod illud est non est
sic intelligendum, quod ly sicut, importat æqualita
tem, sed rōnē dilectionis. Diligit. n. homo uxorem
suam principaliter ratione carnalis coniunctionis.

Super Questionis
vige sima Ar
ticulari ad hunc
modum.

ARTICVLVS XII.

Utrum homo magis debeat diligere be
nefactorē, quā beneficiatū.

In eodem, & sequē
ti hoc est, duodeci
mo articulo, dubium
proponitur. An magis
diligendus sit filius,
quā uxor.

Ad quod dicitur,
quod quantum ad ra
tionē boni, uxor ma
gis diligitur, quia di
ligitur ut comprin

AD DVODECIMVM sic pro
ceditur. Videt, quod homo
magis debeat diligere benefacto
rem, quā beneficiatū. Dicit. n.
Augu. in lib. de Cathechizandis
rudibus: Nulla maior est puoca
tio ad amandū, quā præuenire
amando. Nimis. n. durus est ani

A mus, qui dilectionē etnō nō vult
impēdere, nolit repēdere: sed be
nefactorē pueniūt nos in bene
ficio charitatis, ergo benefacto
res maxime debemus diligere.

¶ 2 Præ. Tantō aliquis est magis
diligendus, quāto grauius ho
mo peccat, si ab eius dilectione
desistat, vel contra eum agat: sed
gravius peccat, qui benefactorē
non diligit, vel contra eum agit,
quā si diligere desinat eum, cui
hactenus benefecit. ergo magis
sunt amandi benefactores, quā
hi, quibus benefacimus.

¶ 3 Præ. Inter omnia diligenda
maximē diligendus est Deus, &
post eum pater, ut Hiero. dicit:
sed isti sunt maximē benefacto
res. ergo benefactor est maximē
diligendus.

SED CONTRA est, quod Phi
lo. dicit in 9. Ethic. quod benefactores magis vi
dentur amare beneficiatos, quā econuerso.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum
est, aliquid diligitur magis dupliciter. Vno modo,
quia habet rationem excellentioris boni: alio mo
do ratione maioris coniunctionis. Primō quidem
modo benefactor est magis diligendus, quia cum
sit principium boni in beneficiato, habet excellen
tioris boni rationem, sicut & de patre dictum est.

Secundō autem modo magis diligimus beneficiat
os, ut Philof. probat in 9. Ethic. per quatuor ratio
nes. Primō quidē, quia beneficiatus est quasi quod
dam opus benefactoris. Vnde confuevit dici de ali
quo. Ille est factura illius. Naturale est autē cui libet,
ut diligat opus tuum: sicut videmus, q Poetæ dili
gunt poemata sua. Et hoc ideo, quia vnumquodq;
diligit suum esse, & suum viuere, quod maximē ma
nifestatur in suo agere. Secundō, quod vnusquisq;
naturaliter diligit illud, in quo inspicit suum bonū.
Habet quidem ergo, & benefactor in beneficiato ali
quod bonum, & econuerso: sed benefactor inspicit
in beneficiato inum bonum honestum, & benefi
ciatus in benefactore suum bonum vtile. Bonum
autem honestum delectabilius consideratur, quā
bonum vtile, tum quia est diuturnius: vtilitas enim
cito transit, & delectatio memoria non est sicut de
lectatio rei presentis: tum etiam, quia bona honesta
magis cū delectatione recolimus, quā vtilitates,
quæ nobis ab alijs euenerunt. Tertiō, quia ad aman
tem pertinet agere: vult enim, & operatur bonum
amato. Ad amatū aut pertinet bonū pati: & ideo
excellētius est amare, & propter hoc ad benefacto
rem pertinet, ut plus amet. Quartō, quia difficilius
est beneficia impendere, quā recipere. Ea verō, in
quibus laboramus, plus diligimus: quæ verō nobis
de facili proueniunt, quodammodo cōtemnimus.

AD PRIMVM ergo dicendum, q in benefactore
est, ut beneficiatus pronocetur ad ipsum amandū.
Benefactor autem diligit beneficiatum non quasi
prouocatus ab illo, sed ex seipso motus. Quod autē
ex se est, potius est eo, quod est per alium.

AD SECVNDVM dicendum, q amor beneficia
ti ad benefactorem est magis debitus, & ideo con
trarium habet rationem maioris peccati: sed amor
benefactoris ad beneficiatum est magis spontaneus,
& ideo habet maiorem promptitudinem.

AD TERTIVM dicendū, q Deus etiā plus nos dili
git.

cipium ad filiorum
procreationē, filius
autem ut effectus.
Constat enim excel
lentioris boni ratio
nem habere cōprinci
pium, quā effe
ctum. Sed quantum
ad coniunctionem fi
lius magis amat,
quā vxor: quia fi
lius est aliquid sub
stantiæ parentis,
& pars eius: coniux au
tem non est pars cō
iugis, ut patet. Et
ideo coniuges magis
se inuicem honorāt,
intensius aut amant
filios. Cuius signum
est maior tristitia de
morte filij, quā
coniugis ut sic, ceteri
s paribus.

Ezech. 44.
super illud
Sabbatha
mea sacrifici
cabūt, to. 5.
* Lib. 9. c. 7.
tom. 5.
Art. 9. & 11.
huius quest.

Ar. 9. huius
quest.
† Li. 9. Eth.
c. 7. to. 5.

git, quam nos eū diligamus: & parentes plus diligūt filios, quam ab eis diligantur. Nec tamen oportet, q̄ quoslibet beneficiatos plus diligamus quibuslibet benefactoribus. Benefactores. n. a qbus maxima beneficia recepimus, s. Deum, & parentes, preferimus his, quibus aliqua minora beneficia impendimus.

¶ Super Quaestione vigesimaexte Aristotelum decimum tertium.

ARTICVLVS XIII.

¶ Vtrum ordo charitatis remaneat in patria.

9. dist. 31. q. 2. art. 3. q. 1. & 2. Et vir. q. 2. ar. 9. ad 12.

* Capit. 48. procla. p. 1. c. 11.

¶ IN art. 13. eiusdem quæst. aduerte, q̄ in patria plus intensius diligere seipsum, quam beatorem hominem, vel angelum non solum ex parte subiecti (quia scilicet intensio actus se tenet ex parte coniunctionis ad subiectum: nullus autem est sibi coniunctior, quam ipsemet) sed etiam ipsius charitatis ordinem in suis actibus per hoc, quod charitas vnicuique datur a Deo principaliter ad actum, quo ipse recipit bene se habeat. Dat enim Deus charitatem homini, ut amico, propter bonum, s. ipsius hominis, cui datur: & datur charitas secundario ad actum erga proximos. Ex hoc enim manifesto ordine consequens est, ut magis intendat habens perfectam charitatem principali actui, qui secundario: & per hoc intensius se diligit in Deo, quam beatorem. Nec obstat, ut in responsione ad ultimum dicitur, quod Deus est in patria tota diligendi ratio, quia unicuique beato Deus est tota diligendi ratio, ut est illius beati bonum proprium. Diligere ergo Deum, ut tota ratione diligendi, claudit in se prius diligere seipsum, quam proximos: quia claudit in se Deum esse, & consequenter diligit, ut proprium bonum diligens. & non claudit in se Deum diligi, ut bonum alterius: sed illud infert, si Deus est alterius bonum.

Arti. 4. & 5. huius q.

D. 317.

Arti. 7. & 9. huius q.

¶ 2. Præ. Ille magis amat, cui maius bonum volumus: sed quilibet in patria existens, vult maius bonum ei, qui plus bonum hēt, alioquin voluntas eius non per omnia diuinae voluntati conformaret: ibi aut plus bonum habet, qui melior est. ergo in patria quilibet magis diligit meliorem: & ita magis alium, quam seipsum, & extraneum, quam seipsum.

¶ 3. Præ. Tota ratio dilectionis in patria, Deus erit: tunc implebit, quod dicitur 1. ad Corin. 13. Ut sit Deus omnia in omnibus. ergo magis diligitur, qui est Deo propinquior: & ita aliquis magis diligit meliorem, quam seipsum: & extraneum, quam coniunctum.

¶ SED CONTRA est, quod natura non tollitur per gloriam, sed perficitur. Ordo autem charitatis superpositus, ex ipsa natura procedit: omnia autem naturaliter plus se, quam alia amant. ergo iste ordo charitatis remanebit in patria.

¶ RESPON. Dicendum, quod necesse est ordinem charitatis remanere in patria quantum ad hoc, q̄ Deus est super omnia diligendus. Hoc. n. simpliciter erit tunc, quando homo perfecte eo fruatur. Sed de ordine sui ipsius ad alios, distinguendum videtur: quia sicut supra dictum est, dilectionis gradus distinguuntur potest, vel secundum differetiam boni, quod quis alij exoptat, vel secundum intentionem dilectionis. Primum quidem modo, plus diligit meliores, quam seipsum: minus vero minus bonos.

¶ Volet enim quilibet beatus vnumquemque habere, quod sibi debetur secundum diuinam iustitiam, propter perfectam conformitatem voluntatis humane ad diuinam. Nec tunc erit sp̄s proficiendi per meritum ad maius præmium, sicut nunc accidit, quando potest homo meliorem, & uirtutem, & præmium

¶ desiderare: sed tunc uoluntas unius cuiuslibet sistet, quod est determinatum diuinitus: tunc modo aliquis plus seipsum diligit, & meliorem: quia intentio actus dilectionis nit ex parte subiecti diligitur, ut supra dicitur. Et adhuc est donum charitatis vnicuique datur: ut primò quidem mentem suam in Deum pertinet ad dilectionem sui ipsius: secundò ad dilectionem aliorum in Deum uelut, vel et oportet modum: sed quantum ad ordinem prout adiuicem, simpliciter quod magis diligitur, sicut in charitatis amore. Tota. n. uita & in ordinatione mentis ad Deum. Vnde dilectionis beatorum oblectabitur per se ad Deum, ut sicut magis diligitur, & propinquius habeatur ab unoquoque, qui est Deo propinquior. Cessabit. n. tunc profusio, quæ est in patriam cessaria, quia necesse est, ut unicuique magis iuncto, sicut quancunque necesse est, ut magis, q̄ alieno, ratione cuius in hac ordinatione charitatis homo plus diligitur coniunctum, cui magis dē impendere dicitur. Continget tamen in patria, q̄ aliquis diligitur plus modis diligit. Non. n. est beati honeste dilectionis causam omnium rationibus præfertur incomparabiliter rationis, quæ sumitur ex propinquitate ad Deum.

¶ AD PRIMUM ergo dicendum, quod ratio ad coninectos sibi, ratio illa concedenda ad seipsum, oportet quod aliquis plus se diligit, tanto magis, quanto perfectior est: quia perfectio charitatis ordinat hominem in Deum, quod pertinet ad dilectionem sui, ut dictum est.

¶ AD SECUNDUM dicendum, quod ratio de ordine dilectionis secundum gradum, aliquis uult amare.

¶ AD TERTIUM dicendum, quod Deus tota ratio diligendi, eo quod Deus est hominis bonum. Dato enim per impossibile non esset hominis bonum, non diligeret: & ideo in ordine dilectionis post Deum homo maxime diligit seipsum.

¶ Et primò, de principali actu charitatis, qui est dilectio.

¶ Secundò de aliis actibus, vel effectibus.

¶ Circa primum querunt octo.

¶ Primum, Quid sit magis proprium charitatis, utrum amare, uel amari.

¶ Secundò, Vtrum amare, prout est actus charitatis, sit idem quod beneuolentia.

¶ Tertio, Vtrum Deus sit propter seipsum amandus.

¶ Quarto, Vtrum possit in hac uita immediate amari.

¶ Quintò, Vtrum possit amari totaliter.

¶ Et primò, de principali actu charitatis, qui est dilectio. In septem articulis disti.

¶ Et primò, de principali actu charitatis, qui est dilectio. In septem articulis disti.

¶ Et primò, de principali actu charitatis, qui est dilectio. In septem articulis disti.

¶ Et primò, de principali actu charitatis, qui est dilectio. In septem articulis disti.

¶ Et primò, de principali actu charitatis, qui est dilectio. In septem articulis disti.

¶ Et primò, de principali actu charitatis, qui est dilectio. In septem articulis disti.